

คำถาม-คำตอบ กฎหมายยาเสพติด

๑. การกระทำตามมาตรา ๑๔๕ วรรคสองและวรรคสาม เป็นองค์ประกอบความผิดที่ต้องบรรยายมาในฟ้องหรือไม่ และคดีค้างพิจารณาโจทก์ต้องแก้ฟ้องให้เป็นไปตามกฎหมายใหม่หรือไม่

คดีที่มีการยื่นฟ้องเมื่อประมวลกฎหมายยาเสพติดใช้บังคับแล้ว โจทก์ต้องบรรยายฟ้องให้เห็นถึงพฤติการณ์ที่ทำให้จำเลยถูกลงโทษหนักขึ้นมาในคำฟ้อง เนื่องจากตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๘ (๕) บัญญัติให้ฟ้องต้องมีการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด หากโจทก์ไม่บรรยายจะทำให้จำเลยไม่อาจทราบได้ว่าจำเลยกระทำความผิดโดยมีพฤติการณ์อย่างไรและเหตุใดถึงได้รับโทษหนักขึ้น

ส่วนคดีค้างพิจารณาอยู่เดิมนั้น การปรับใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณเป็นไปตาม มาตรา ๓ ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งไม่มีผลต่อคำฟ้องของโจทก์เดิม จึงไม่จำเป็นต้องแก้ไขฟ้อง และหากโจทก์ขอแก้ไขฟ้องก็เป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาสั่งตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๓ และมาตรา ๑๖๔

๒. การดำเนินการสำหรับคดีฝากขังในความผิดฐานเป็นผู้ซบชီးเสพยาเสพติดให้โทษ ซึ่งอยู่ในอำนาจศาลจังหวัดเดิม แต่เมื่อประมวลกฎหมายยาเสพติดมีผลใช้บังคับแล้ว ทำให้คดีอยู่ในอำนาจของศาลแขวง จะดำเนินการอย่างไร และหากระยะเวลาฝากขังเกินกำหนดระยะเวลาฝากขังของศาลแขวงแล้วจะต้องทำอย่างไร

การออกหมายขังจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจชำระคดี ตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายขังในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๕ ประกอบกับข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๓ เมื่อประมวลกฎหมายยาเสพติดมีผลใช้บังคับแล้ว ทำให้ความผิดฐานเป็นผู้ซบชီးเสพยาเสพติดให้โทษไม่อยู่ในอำนาจของศาลจังหวัดอีกต่อไป ศาลจังหวัดจึงไม่อาจพิจารณาคำร้องขอฝากขังต่อไปได้ จึงต้องไม่รับคำร้องหรือไม่อนุญาตให้ฝากขัง และจำหน่ายคดีเพื่อให้ผู้ร้องไปยื่นขอฝากขังต่อศาลแขวงที่มีเขตอำนาจ หากผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ตามหมายศาลก็ต้องออกหมายปล่อย โดยระบุว่าเพื่อให้พนักงานสอบสวนนำไปดำเนินการยังศาลที่มีอำนาจ (เทียบเคียงกรณีเยาวชนถูกผิดฟ้องต่อศาลแขวง แต่คดีอยู่ในอำนาจศาลเยาวชนฯ ตามคู่มือตุลาการเล่ม ๑ หน้า ๗๗๐) ส่วนกรณีศาลจังหวัดที่มีอำนาจพิจารณาคดีศาลแขวงด้วยนั้น ย่อมสามารถดำเนินการต่อไปได้ แต่ต้องนำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับกับคดีดังกล่าว

ในการยื่นคำร้องขอผิดฟ้องฝากขังต่อศาลแขวง ต้องระบุในคำร้องให้เห็นว่าผู้ต้องถูกฝากขังมาเป็นระยะเวลาเพียงใดแล้ว เพื่อที่ศาลแขวงจะออกหมายขังได้อีกไม่เกินระยะเวลาที่จะผิดฟ้องฝากขังได้ แต่หากเกินระยะเวลาฝากขังตามวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงแล้ว ศาล

ย่อมไม่อาจออกหมายซึ่งได้อีกต่อไป ต้องปล่อยตัวผู้ต้องหา ซึ่งการฟ้องก็จะต้องได้รับอนุญาตจาก อัยการสูงสุดหรือบุคคลตามมาตรา ๙ แห่ง พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงฯ

๓. เมื่อประมวลกฎหมายยาเสพติดมีผลใช้บังคับ หากปรากฏว่า จำเลยมีเมทแอมเฟตามีน ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ๖๐๐ เม็ด ต่อมาได้จำหน่ายเมทแอมเฟตามีนดังกล่าว ๒๐๐ เม็ด คงเหลือเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองต่อมาอีก ๔๐๐ เม็ด จะมีความผิดกี่กรรม และฐานใดบ้าง

การที่จำเลยมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครอง ๔๐๐ เม็ด แต่ก็ยังเป็นเมทแอมเฟตามีน ที่เหลือจากการจำหน่ายไปบางส่วน ๒๐๐ เม็ด ที่จำเลยเคยมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ๖๐๐ เม็ด แต่เดิม ซึ่งตามประมวลกฎหมายยาเสพติดคำว่า จำหน่าย ให้รวมถึงการมีไว้เพื่อจำหน่ายด้วย จึงเป็นการที่ จำเลยจำหน่ายเมทแอมเฟตามีน ๒๐๐ เม็ด และมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย อันถือเป็นการจำหน่าย ๔๐๐ เม็ด อันเป็นความผิดอย่างเดียวกัน เมทแอมเฟตามีนดังกล่าวเป็นจำนวน เดียวกันและเป็นการที่จำเลยกระทำความผิดต่อเนื่องกัน จึงเป็นกรรมเดียวคือการจำหน่าย (เทียบแนว ฎ.๑๘๔๖/๒๕๔๔ และ ฎ.๓๔๔๗/๒๕๓๑)

๔. คดีค้างพิจารณาที่มีการฟ้องความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตาม มาตรา ๑๕ วรรคสาม, ๖๖ วรรคสอง หรือวรรคสาม เดิม จะปรับบทลงโทษตามมาตรา ๑๔๕ ใหม่ อย่างไร จะระบุว่าเป็นการกระทำเพื่อการค้าได้หรือไม่ หรือลงโทษได้เพียงมาตรา ๖๗ เดิม หากยาเสพติด มีจำนวนมากจะปรับบทลงโทษตามวรรคใด และหากฟ้องว่ามีความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีน ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๖๗ เดิม จะเป็นกรณีมาตรา ๑๔๕ ใหม่ หรือ เป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อเสพตามมาตรา ๑๖๔ การนำสารบริสุทธิ์มาเป็นเกณฑ์ลงโทษจำเลย หนักขึ้นจะขัดต่อเจตนารมณ์ในการแก้ไขกฎหมายหรือไม่

คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ค้างพิจารณามีบทเฉพาะกาลมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติ ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ ให้ใช้บทสันนิษฐานบังคับต่อไปได้ การกระทำความผิด ฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายเดิม จึงยังเป็นความผิดที่ลงโทษได้ ส่วนประมวล กฎหมายยาเสพติดเพียงแค่นำสารบริสุทธิ์ จำนวนเม็ดหรือน้ำหนักสุทธิมาเป็นเกณฑ์การลงโทษจำเลย หนักขึ้นเพียงอย่างเดียว แต่เพิ่มเติมในส่วนของพฤติการณ์แห่งคดีต่าง ๆ ด้วย ซึ่งในเรื่องของปริมาณ สารบริสุทธิ์ จำนวนเม็ดหรือน้ำหนักสุทธิ ต่างเคลื่อนกลืนเป็นส่วนหนึ่งอยู่ในพฤติการณ์แห่งคดี ตามมาตรา ๑๔๕ การกระทำของจำเลยจึงอาจเป็นการมีไว้ในครอบครองตามมาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง หรือครอบครองโดยมีพฤติการณ์ร้ายแรงตามวรรคสองหรือวรรคสามก็ได้ หรือหากฟังได้ว่าเป็นการมีไว้ เพื่อเสพก็อาจเป็นแค่ความผิดตามมาตรา ๑๖๔ ดังนั้น หากฟังได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อการค้าแล้ว

เนื่องจากในสำนวนปรากฏพฤติการณ์เช่นว่านั้น ศาลก็ปรับบทกำหนดโทษตามมาตรา ๑๔๕ ใหม่ได้ ทั้งโทษตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๔๕ ไม่ว่าจะวรรคใด ต่างก็เป็นคุณแก่จำเลย

ส่วนการกระทำความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๖๗ เดิม หากกฎหมายที่ออกตามความในประมวลกฎหมายยาเสพติดตามมาตรา ๑๐๗ วรรคสอง ที่ให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพใช้บังคับ และกำหนดให้ปริมาณเมทแอมเฟตามีนที่ไม่เกินจำนวนตามมาตรา ๑๕ วรรคสามเดิม ได้รับการสันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพยาเสพติดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองตามมาตรา ๖๗ เดิม จึงย่อมได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ และเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๖๔

อนึ่ง ประมวลกฎหมายยาเสพติดเปลี่ยนหลักการเดิมที่นำปริมาณสารบริสุทธิ์ จำนวนเม็ดหรือน้ำหนักสุทธิ มาเป็นเกณฑ์ในการลงโทษจำเลย แต่ไม่ได้ห้ามการนำปริมาณหรือจำนวนยาเสพติดมาพิจารณาประกอบกับพฤติการณ์ในการกระทำความผิดและบทบาทหน้าที่ในการกระทำความผิดด้วย

๕. การฟ้องคดีหลังจากประมวลกฎหมายยาเสพติดใช้บังคับ โจทก์ต้องสืบพยานหรือไม่หากจำเลยรับสารภาพ และจะรับฟังลงโทษตามมาตรา ๑๔๕ วรรคสองหรือวรรคสามได้หรือไม่

ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดโทษอย่างต่ำ ให้จำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต จึงไม่ต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาชญา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓ อย่างไรก็ตาม การจะลงโทษจำเลยตามมาตรา ๑๔๕ วรรคสองหรือวรรคสาม ต้องอาศัยพฤติการณ์แห่งคดีที่ปรากฏในสำนวน ซึ่งบางกรณีหากพิจารณาเพียงคำฟ้องอาจไม่เพียงพอต่อการลงโทษ อาจถือได้ว่าเป็นกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดตามข้อเท็จจริงในฟ้องส่วนที่ทำให้จำเลยต้องรับโทษหนักขึ้น ศาลสามารถสืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้แม้จำเลยให้การรับสารภาพ

๖. แนวทางการกำหนดโทษใหม่มีอย่างไร

เป็นไปตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรมที่แจ้งเวียนแนวทางการกำหนดโทษใหม่แล้ว

๗. หมายจับตามกฎหมายเดิมจะทำอย่างไร

เนื่องจากประมวลกฎหมายยาเสพติดกำหนดฐานความผิดและอัตราโทษที่เปลี่ยนแปลงไป อาจมีผลต่ออายุความหมายจับเดิม ศาลจึงอาจออกหมายจับใหม่ โดยสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม

ว่าการกระทำของผู้ถูกออกหมายจับเป็นความผิดตามกฎหมายใหม่ในข้อหาใด แล้วออกหมายจับใหม่ตามอายุความในความผิดข้อหา นั้น โดยในทางปฏิบัติ ศาลชั้นต้นอาจประสานงานกับสถานีตำรวจท้องที่ ให้ตรวจสอบอายุความในหมายจับคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ศาลชั้นต้นออก หากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุความเปลี่ยนแปลงไป ก็ให้พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องขอให้ยกเลิกหมายจับเดิม และออกหมายจับใหม่ ส่วนหมายจับที่ศาลชั้นต้นออกในระหว่างพิจารณาก็ให้เจ้าหน้าที่ศาลสำรวจตรวจสอบแล้วทำรายงานเจ้าหน้าที่เสนอศาลออกหมายจับใหม่

๘. การขังขี้เสพยาเสพติดให้โทษจะส่งบำบัดรักษาได้หรือไม่

ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดกำหนดให้เฉพาะข้อหาความผิดฐานเสพและครอบครองเพื่อเสพเท่านั้น ที่จะส่งบำบัดรักษาตามมาตรา ๑๖๘ ได้ ส่วนความผิดฐานขังขี้เสพยา เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ จึงไม่เข้าเงื่อนไขที่จะส่งบำบัดรักษาได้ อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้กระทำผิด ศาลอาจใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ (๔) กำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติที่ศาลสั่งให้ผู้กระทำผิดไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษได้ และเพื่อมิให้ผู้กระทำผิดมีประวัติต้องโทษ ศาลอาจใช้วิธีการรอกการกำหนดโทษแทนกลไกตามประมวลกฎหมายยาเสพติดก็ได้

๙. กฎหมายลำดับรองเดิมถูกยกเลิกไปโดยปริยายใช่หรือไม่

บทเฉพาะกาลตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ กำหนดให้กฎหมายลำดับรองเดิมยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับประมวลกฎหมายยาเสพติดหรือจนกว่าจะมีกฎหมายลำดับรองที่ออกตามประมวลกฎหมายยาเสพติดหรือพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔ ใช้บังคับ

๑๐. กระบวนการบำบัดฟื้นฟูในศาลมีการดำเนินการอย่างไร

หากจำเลยถูกฟ้องในความผิดฐานเสพหรือครอบครองเพื่อเสพตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๖๒ ถึงมาตรา ๑๖๔ ศาลจะต้องสอบจำเลยเรื่องทนายความและสอบคำให้การจำเลยตามกฎหมาย ไม่ว่าจะจำเลยจะให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ หากจำเลยเข้าเงื่อนไขตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๖๘ และศาลเห็นว่าพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรลงโทษจำเลย หากจำเลยสำนึกในการกระทำโดยตกลงเข้ารับการบำบัดรักษา เมื่อศาลสอบถามพนักงานอัยการแล้ว หากศาลเห็นสมควร ศาลอาจพิจารณาส่งตัวจำเลยไปยังสถานพยาบาลยาเสพติดเพื่อเข้ารับการบำบัดรักษา โดยศาลพึงมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจำเลย และจำเลยจะต้องไปรายงานตัวต่อ

สถานพยาบาลยาเสพติดนั้น ส่วนกำหนดระยะเวลาบำบัดรักษานั้นจะขึ้นอยู่กับสถานพยาบาลยาเสพติดเป็นผู้พิจารณา

ในการส่งตัวไปบำบัดรักษา ให้ศาลออกหนังสือส่งตัวจำเลยไปยังสถานพยาบาลยาเสพติดในท้องที่ โดยระบุให้สถานพยาบาลยาเสพติดแจ้งความคืบหน้าในการบำบัดรักษาให้ศาลทราบภายในระยะเวลาอันสมควร และให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความชั่วคราว เพื่อรอฟังผลการบำบัดรักษา

เมื่อศาลได้รับแจ้งการรับรองเป็นหนังสือว่าจำเลยเป็นผู้ผ่านการบำบัดรักษาเป็นที่น่าพอใจจากหัวหน้าสถานพยาบาลยาเสพติดหรือสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้ศาลนัดพร้อมคู่ความเพื่อมีคำสั่งยุติคดี โดยให้จำเลยพ้นจากความผิดและจำหน่ายคดีออกจากสารบบความกับมีคำสั่งเกี่ยวกับของกลางด้วย

หากศาลได้รับแจ้งผลการบำบัดรักษาจำเลยจากสถานพยาบาลยาเสพติดว่าการบำบัดรักษาไม่เป็นที่น่าพอใจหรือจำเลยไม่ให้ความร่วมมือ ให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาต่อไปโดยเร็ว

ทั้งนี้ ในการพิจารณาพิพากษาให้ศาลคำนึงถึงหลักการตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๖๕ และเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณา ศาลอาจไต่สวนหรือสั่งให้มีการสืบเสาะและพินิจก่อน

๑๑. ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎกระทรวงกำหนดให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ ใช้บังคับตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๐๗ วรรคสอง จะดำเนินการอย่างไร

เมื่อยังไม่มีกฎกระทรวงกำหนดข้อสันนิษฐานดังกล่าว การพิจารณาว่า การมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดจะเป็นการมีไว้ในครอบครองเพื่อเสพหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับพฤติการณ์แห่งคดี เช่น ตรวจปัสสาวะแล้วพบสารเสพติดหรือพบอุปกรณ์การเสพ เป็นต้น
